

DESEMBRE 2012

9,00 €

NÚMERO

63

AURIGA

REVISTA DE DIVULGACIÓ I DEBAT DEL MÓN CLÀSSIC

VIII FÒRUM AURIGA

Diàleg sobre el llegat grecoromà a Catalunya

17 i 18 de novembre de 2012

Tarragona

Capital de la Cultura Catalana

AURIGA AURIGA AURIGA AURIGA AURIGA AURIGA AURIGA

PROJECTE “AGER DERTOSANUS”

Antoni Cartes Reverté, Museu de les Terres de l'Ebre i
José Ignacio Fiz Fernández, URV-ICAC

INTRODUCCIÓ

El projecte *Ager Dertosanus* neix com un projecte que dona resposta a unes necessitats científiques i formatives, fruit de reflexions i converses mantingudes entre els anys 2007 i 2009 pels autors d'aquesta comunicació i directors d'aquest projecte de recerca.

D'una banda, les necessitats científiques són motivades pels resultats del treball final de màster desenvolupat entre els anys 2007 i 2009 per Toni Cartes, que tractava sobre els canvis en el model d'ocupació del territori que van tenir lloc entre els segles III aC i II dC. Aquests canvis, entre altres aspectes, posaven de manifest la baixa presència de jaciments d'època antiga en determinats punts del territori del tram final de l'Ebre, cosa que feia pensar que n'haurien d'existir més que no estaven documentats per una probable manca de prospeccions intensives dutes a terme en aquest territori i focalitzades en aquest període.

De l'altra, hi havia la necessitat de donar un caire més pràctic i de camp d'experimentació de noves tecnologies a la formació teòrica adquirida pels alumnes de metodologia i anàlisi del territori impartides al màster en Arqueologia Clàssica de l'ICAC-URV-UAB.

Fruit d'aquestes converses i atès l'interès del Museu de les Terres de l'Ebre a potenciar la recerca arqueològica en el seu territori, ja que aquesta és una de les seves línies estratègiques, es va signar un conveni entre la Universitat Rovira i Virgili i el Museu de les Terres de l'Ebre. Aquest conveni, encarat a la docència, recerca i transferència de coneixements, obre les portes a la construcció d'un projecte que ha anat creixent en aquests darrers quatre anys, i que ha suposat la col·laboració entre diverses institucions i grups de recerca d'altres universitats que han de permetre crear una visió tan com-

pleta com sigui possible del territori de l'antiga ciutat de Dertosa.

BALANÇ D'AQUESTS PRIMERS ANYS

Un cop formalitzat el projecte davant del Departament de Cultura, s'han fet campanyes de prospecció anuals que han afectat les planes interiors de la comarca del Montsià (Pla de la Galera, Foia d'Ulldecona) i les planes litorals del Baix Ebre (Sant Jordi d'Alfama), així com les faldes de la Serra de Godall i dels Ports. En aquestes prospeccions participen els alumnes del primer curs del màster d'arqueologia clàssica de l'ICAC, així com doctorands de la mateixa institució que donen suport al projecte com a tècnics.¹

Les campanyes desenvolupades entre el 2009 i el 2012 han permès de cobrir diversos punts del territori i observar directament sobre el terreny aquelles parts fossilitzades de moments anteriors, de tal manera que es complementa la formació d'aquests alumnes amb allò que han après a l'aula. Per aquestes campanyes de prospecció hi hauran passat una quarantena d'alumnes. Alhora, es completa la informació que hi ha a la carta arqueològica d'aquestes comarques, cosa que permet una millor i més eficaç protecció del patrimoni arqueològic.

En el marc d'aquest conveni i amb la col·laboració de l'Ajuntament d'Amposta, el maig del 2011 es van realitzar prospeccions geofísiques a la vil·la romana de la Carrova a càrrec de l'School of Humanities de la Universitat de Southampton (Anglaterra, Regne Unit). Les prospeccions van ser dutes a terme per David Weathley i Patricia Murrieta i els resultats definitius s'estan redactant. La intervenció va afectar diverses parcel·les, i la metodologia emprada fou la de crear una xarxa ortogonal de quadres de 10 x 10 m; les tècniques foren la de prospecció geomagnètica i geoelèctrica en totes les parcel·les.

El desembre del 2011, un estudiant de l'Earth Science Departament de la Universitat de Cambridge, Elliot Carter, va desenvolupar, sota la direcció de la Dra. Judith Bunbury, una recerca multidisciplinària sobre l'evolució del delta de l'Ebre. En aquesta recerca, basada en la geologia, es creua informació de tipus toponímic, documentació d'arxiu, cartografia històrica, imatges de satèl·lit, etc., com també un reconeixement sobre el terreny de diversos punts del delta, ja que aquest estudiant va realitzar una estada al Museu de les Terres de l'Ebre.

En paral·lel a aquestes tasques, s'ha dut a terme també el desenvolupament de noves maneres de prospectar el territori amb l'ajuda del GPS diferencial. Aquesta forma de prospectar permet la localització exacta de cadascun dels fragments arqueològics localitzats, definir de manera bastant acurada l'extensió del jaciment o de la seva àrea d'expectativa arqueològica, i desenvolupar treballs de laboratori posteriors amb la finalitat de poder realitzar estudis mitjançant programaris i mètodes de GIS. Aquest tipus de prospecció també ajuda que aquesta sigui més eficaç en temps i en recollida d'informació, de tal manera que s'aconsegueix una millor documentació i una aproximació més propera a la realitat dels jaciments. Fins al moment aquesta metodologia només s'ha aplicat a dos jaciments, la Torreta (Ulldecona, Montsià) i la Torrassa (Freginals, Montsià), amb resultats preliminars interessants, tot i que encara s'han de treballar més.

També durant aquest temps s'han analitzat i tractat diversos tipus d'imatge de satèl·lit (Spot, Aster, etc.) proporcionats per diversos servidors nacionals i internacionals. El treball amb aquestes tecnologies ha de permetre una aproximació a la realitat del jaciment sense necessitat d'excavar, i al seu territori immediat per tal de contextualitzar-lo en l'espai que l'envolta.

PROPOSTES DE FUTUR

En el futur immediat i a mitjà termini, es preveu establir relacions de col·laboració amb altres institucions i equips, per tal d'obrir noves vies de recerca i completar el mosaic de visions pluridisciplinàries que tenim actualment sobre aquest territori.

També es començaran a fer públics els resultats de la feina realitzada al llarg d'aquests darrers 4 anys per tal de difondre-la entre la comunitat científica i la societat, especialment la més propera a les àrees intervingudes.

Així mateix, en els propers anys es desenvoluparà una tesis doctoral que aglutinarà tota aquesta informació, amb la idea d'actualitzar el coneixement i la visió que es té d'aquest territori en època antiga.

NOTA

1. Des d'aquí volem mostrar el nostre agraïment a Victoria Cantarellas, Rosa Cuesta, Joan Canela i Natalia Salazar per la seva col·laboració, sempre desinteressada.

Eulàlia Vintró, Antoni Cartes, M. Mar Villalbí i Josep Vallverdú, en el decurs del VIII Fòrum Auriga